

Nagyurak és vezérek. Híres avar leletek a Kiskunságból

Szakmai megnyitó. Elhangzott a Kecskeméti Katona József Múzeum

állandó kiállításának megnyitó ünnepségén a Cifrapalotában, 2014. július 18-án

Tisztelt múzeumbarát közönség!

Kedves vendégek! Hölgyeim és Uraim!

Néhány perc múlva belépünk abba a terembe, amely a magyarországi és nemzetközi népvándorláskor-kutatás szakembereinek és az értő és érdeklődő látogatóknak az egyik *közkedvelt* (de mondhatnám nyugodtan: *kötelező*) zarándokhelye lesz az elkövetkezendő 15 esztendőben.

A Kárpát-medence évezredes múltra visszatekintő történetében a 6. század közepétől a 9. század végéig tartó avar korszak tárgyi hagyatékának szép és *hiteles* válogatását tekinthetjük meg egy *kreatív, innovatív, inspiráló* és szakmailag szilárdan *megalapozott* kamarakiállítás keretében a kecskeméti Cifrapalota egyik sötétfeketére varázsolt szegletében.

Ez a bemutató *kreatív* elképzeléseken nyugszik. A kiállítás rendezője szakítani mert hagyományos tárlatrendezési megoldásokkal, és a technikai kivitelezők több évtizedes tapasztalataira támaszkodva egy olyan letisztult belső teret hozott létre, ahol a sztyeppei világot idéző zenei dallamok hangolják rá gondolatainkat a múlttal való találkozásra; fejünkre a csillagos eget szimbolizáló tér borul, s szemmagasságban, az oldalfalakon körös-körül mint egy fejedelmi nomád öv pompás veretei sorakoznak egymás után az egykori Avar Birodalom legszebb tárgyi emlékei a korszerű fénytechnikával megvilágított vitrinekben. Ezek a leletek számos alkalommal (mondhatni: legtöbbször) a véletlen játékaként kerültek napvilágra, de előfordult, hogy szerencsés kezű régészek gondosan előkészített ásatásainak az eredményeit testesítik meg.

Kecskemét városa a hányatott sorsú múzeumával az élén már réges rég bekerült a hazai tudományos és kulturális műhelyek nemzetközileg ismert és megbecsült sorába. Egyébként is – mióta felgyorsult korunkban oly kicsivé zsugorodott a bolygónk, különösen igaz, hogy – bárki feltekint a csillagos égre, ugyanazt a rejtélyes, de a végtelen rendről árulkodó világot pillantja meg a Tejút hálózatában. Amikor Budapesten, Pétervárott, Londonban és Párizsban vagy New Yorkban járunk, biztosak lehetünk abban, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum, az Ermitázs, a British Museum, a Louvre, de még a Metropolitan Museum is a büszkeségei közé sorolná a kecskeméti Katona József Múzeum legszebb régészeti leleteit. Gondoljunk csak a tavaly Bugac–Monostoron előkerült aranyozott zománcdíszes Szent Péter-ereklyetartó lemezekre, melyek feltehetőleg 1185 és 1190 között a III. kereszties hadjárat során kerültek a Duna-Tisza közére. És ilyen *világszerte híres* Kecskemét jelenleg ismert legnagyobb kincse, ami köré a most megnyíló kiállítás is szerveződött: a 7. század vége felé a Homokhátság peremén, a mai Kunbábony határában titokban eltemetett nagyúr sírjából előkerült arany méltóságjelvények, fegyverövek, ékszerek, aranyveretes fegyverek és halotti felszerelések együttese.

Mondjuk ki bátran: a kunbábonyi tárgyak minősége, az általuk képviselt hatalmi jelvények összessége alapján az ott eltemetett személy volt a jelenleg általunk ismert legmagasabb rangú avar kori hadúr, akit a kortársak bizonyosan *kagánnak* nevezhettek. Arról sajnos hallgatnak az írott történeti források, hogy ki lehetett az a félszemére vak uralkodó, akinek 1971. február 20-áig bolygatatlan temetkezése oly sok örömet hozott, ugyanakkor a sírnak a falu apraja-nagyja által való teljes megsemmisítésével oly sok megoldatlan talányt okozott a magyar tudományosságunknak.

De ne csak általánosságban beszéljünk minderről! Ez a rövidesen megnyíló kiállítás egyértelmű bizonyítéka annak, hogy mindez, amit itt látni fogunk, az az egymást követő régész-muzeológus nemzedékek tevékenységére, egymás tudományos munkásságát megalapozó, kiegészítő és további kutatásokra ösztönző erőfeszítéseire épül. Mi magunk, kortárs kollégák sohasem tudhatjuk, hogy ki mivel, milyen apró részlettel vagy éppen nagyhatású felfedezéssel segíti elő szűkebb szakterületünk általános fejlődését. Az itt látható legtöbb régészeti lelet és lelőhely mindenek előtt a körünkben megjelent *H. Tóth Elvira* három és fél évtizedes kecskeméti tevékenységének méltó megnyilvánulása. A Bács-Kiskun megyei avar kori lelőhelyek kutatása terén vállalt áldozatos munkáját *Balogh Csilla* vette át, az ő eredményeiknek és a nem feltétlenül avar koros múzeumi kollégák feltárásainak nagy hozzáértésről és szakmai igényességről tanúskodó összegzését a kiállítás szervezője és rendezője (mai divatos szóval: kurátora), *Wicker Erika* végezte el. A kiállítás megvalósulását lehetővé tevő pályázatában megfogalmazott forgatókönyv minden nehézségével megbirkózó technikai kivitelezés *Zalatnai Pál* és *Lantos Szabolcs* munkáját dicséri. És itt szeretném megköszönni a *Kecskeméti Katona József Múzeum* minden közreműködő munkatársának, hogy e látványos, az eddigi kutatásokat összegző és további párbeszédre ösztönző kiállítással lehetővé tették kulturális örökségünk egyik kiemelkedő korszakának a jobb megismerését mind a szűkebb szakma, mind a nagyközönség számára.

Nyíljon meg hát előttünk ennek az avar kincseskamrát jelképező teremnek az ajtaja; és hangozzék el végre az a néhány szó, amelyet remélem már minden jelenlévő türelmetlenül és a kiállítás iránti kíváncsiságtól hajtva régóta hallani óhajt: „a kiállítást ezennel megnyitom”.

Szentpéteri József

Rákospalota–Kecskemét, 2014. július 18.